

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2016. gada 21. decembrī*

[Teksts labots ar 2017. gada 20. marta rīkojumu]

Apelācija — Starptautiskās attiecības — Eiropas Savienības un Marokas Karalistes nolīgums par liberalizācijas pasākumiem lauksaimniecības un zivsaimniecības jomā — Lēmums, ar ko apstiprināta starptautiska nolīguma noslēgšana — Prasība atcelt tiesību aktu — Pieņemamība — Locus standi — Nolīguma teritoriālā piemērojamība — Nolīguma interpretācija — Pašnoteikšanās princips — Līgumu relatīvās iedarbības princips

Lieta C-104/16 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2016. gada 19. februārī iesniedza

Eiropas Savienības Padome, ko pārstāv *H. Legal* un *A. de Elera-San Miguel Hurtado*, kā arī *A. Westerhof Löfflerová*, pārstāvji,

apelācijas sūdzības iesniedzēja,

ko atbalsta

Beļģijas Karaliste, ko pārstāv *C. Pochet* un *J.-C. Halleux*, pārstāvji,

Vācijas Federatīvā Republika, ko pārstāv *T. Henze*, pārstāvis,

Spānijas Karaliste, ko pārstāv *M. Sampol Pucurull* un *S. Centeno Huerta*, pārstāvji,

Francijas Republika, ko pārstāv *F. Alabrune*, *G. de Bergues*, *D. Colas*, *F. Fize* un *B. Fodda*, pārstāvji,

Portugāles Republika, ko pārstāv *L. Inez Fernandes* un *M. Figueiredo*, pārstāvji,

Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader), ko pārstāv *J. F. Bellis*, *M. Struys*, *A. Bailleux*, *L. Eskenazi* un *R. Hicheri*, advokāti,

personas, kas iestājušās apelācijas tiesvedībā,

pārējās lietas dalībnieces:

* Tiesvedības valoda – franču.

Front populaire pour la libération de la saguia-el-hamra et du rio de oro (Front Polisario), ko pārstāv *G. Devers*, advokāts,

prasītāja pirmajā instancē,

Eiropas Komisija, ko pārstāv *F. Castillo de la Torre* un *E. Paasivirta*, kā arī *B. Eggers*, pārstāvji,
persona, kas iestājusies lietā pirmajā instancē.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs *K. Lēnartss* [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks *A. Ticano* [*A. Tizzano*],
palātu priekšsēdētāji *R. Silva de Lapuerta* [*R. Silva de Lapuerta*], *M. Ilešičs* [*M. Ilešič*] un
Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], tiesneši *J. Malenovskis* [*J. Malenovský*] (referents),
E. Levits, *Ž. K. Bonišo* [*J. C. Bonichot*], *A. Arabadžijevs* [*A. Arabadžiev*], *K. Toadere* [*C. Toader*],
K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], *K. Vajda* [*C. Vajda*], *S. Rodins* [*S. Rodin*], *F. Biltšens* [*F. Biltgen*] un
K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],

ģenerālvokāts *M. Vatelē* [*M. Wathelet*],

sekretāre *V. Džakobo-Peironna* [*V. Giacobbo-Peyronnel*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 19. jūlija tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2016. gada 13. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Ar apelācijas sūdzību Eiropas Savienības Padome lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2015. gada 10. decembra spriedumu *Front Polisario*/Padome (T-512/12, turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”, EU:T:2015:953), ar ko Vispārējā tiesa apmierināja *Front populaire pour la libération de la saguia-el-hamra et du rio de oro* [Sakijas el Hamras un Vādi ed Dehabas atbrīvošanas tautas fronte] (“*Front Polisario*”) prasību daļēji atcelt Padomes 2012. gada 8. marta Lēmumu 2012/497/ES par Eiropas Savienības un Marokas Karalistes nolīguma noslēgšanu vēstuļu apmaiņas veidā par savstarpējiem liberalizācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem, pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem, zivīm un zivsaimniecības produktiem, 1., 2. un 3. protokola un šo protokolu pielikumu aizstāšanu un grozījumiem Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses (OV 2012, L 241, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”).

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūti

- 2 Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu, kas parakstīti Sanfrancisko 1945. gada 26. jūnijā, 1. pantā ir paredzēts:

“Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķi ir:

[..]

2. Attīstīt draudzīgas attiecības starp nācijām, pamatojoties uz nāciju līdztiesības un pašnoteikšanās principa respektēšanu, kā arī veikt citus attiecīgus pasākumus vispārējā miera nostiprināšanai;

[..].”

- 3 Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu XI nodaļā “Deklarācija par teritorijām, kurām nav savas pārvaldes” ir ietverts 73. pants, kurā ir paredzēts:

“Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstis, kuras ir atbildīgas vai uzņemas atbildību par to teritoriju pārvaldi, kuru tautas vēl nav sasniegušas pilnīgu pašpārvaldi, atzīst principu, ka šajās teritorijās dzīvojošo intereses ir primāras, un kā svētu pienākumu uzņemas saistības maksimāli veicināt šo teritoriju iedzīvotāju labklājību starptautiskās miera un drošības sistēmas ietvaros, kas noteikta šajos [s]tatūtos [..]

[..].”

Vīnes Konvencija par starptautisko līgumu tiesībām

- 4 Saskaņā ar Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām, kas noslēgta Vīnē 1969. gada 23. maijā (Apvienoto Nāciju Organizācijas Līgumu krājums, 1155. sēj., 331. lpp.; turpmāk tekstā – “Vīnes konvencija”), preambulas pēdējās daļas noteikumiem: šīs konvencijas dalībvalstis “apstiprin[a], ka starptautisko paražu tiesību normas arī turpmāk reglamentēs jautājumus, kas nav atrunāti [minētajā] [k]onvencijā”.

- 5 Šīs konvencijas 3. pantā “Starptautiskie līgumi ārpus Konvencijas piemērošanas jomas” ir paredzēts:

“Fakts, ka [k]onvencija netiek piemērota starptautiskiem līgumiem, kas tiek noslēgti starp valstīm un citiem starptautisko tiesību subjektiem vai šādu citu starptautisko tiesību subjektu starpā, kā arī attiecībā uz tiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav izteikti rakstiski, neietekmē:

[..]

b) jebkuru [k]onvencijā izklāstīto noteikumu piemērošanu attiecībā uz tiem, kas neatkarīgi no [k]onvencijas būtu pakļauti starptautisko tiesību normām;

[..].”

- 6 Saskaņā ar minētās konvencijas 26. pantu "*Pacta sunt servanda*":
- “Katrs spēkā esošs līgums ir saistošs tā dalībniekiem un ir pildāms godprātīgi.”
- 7 Šīs pašas konvencijas 29. pantā “Līguma darbības aptvertā teritorija” ir paredzēts:
- “Ja no līguma neizriet un nav noteikts citādi, tad līgums ir saistošs katram dalībniekam visā tā teritorijā.”
- 8 Vīnes konvencijas 30. panta “Secīgi noslēgtu līgumu piemērošana, kuri attiecas uz vienu to pašu jautājumu” 2. punktā ir paredzēts:
- “Ja līgumā paredzēts, ka tas ir saistīts vai nav uzskatāms par nesavienojamu ar citu, iepriekšēju vai sekojošu, līgumu, tad noteicošie ir šī cita līguma noteikumi.”
- 9 Saskaņā ar Vīnes konvencijas 31. pantu “Iztulkošanas [interpretācijas] vispārējie noteikumi”:
- “ 1. Līgums tulkojams [interpretējams] godprātīgi saskaņā ar parasto nozīmi, kāda piešķirama līguma noteikumiem kopumā un atbilstoši tā objektam un mērķim.
2. Līguma iztulkošanas [interpretācijas] nolūkos līdz ar tekstu, ieskaitot preambulu un pielikumu, izmantojama arī:
- a) jebkura vienošanās, kas attiecas uz līgumu, kas veikta dalībnieku starpā sakarā ar līguma noslēgšanu;
- b) jebkurš dokuments, kuru sastādījuši viens vai vairāki dalībnieki sakarā ar līguma slēgšanu un kuru citi dalībnieki akceptējuši kā ar līgumu saistītu dokumentu.
3. Kopā ar iepriekšminēto jāievēro arī:
- a) jebkura vēlāka vienošanās starp dalībniekiem attiecībā uz līguma iztulkošanu vai tā noteikumu piemērošanu;
- b) līguma piemērošanas prakse, kuru ieviesusi dalībnieku vienošanās attiecībā uz tā iztulkošanu [interpretāciju];
- c) jebkuras starptautisko tiesību normas, kas piemērojamas attiecībās starp dalībniekiem.
4. Noteikumam tiek piešķirta īpaša nozīme gadījumā, ja ir noteikts, ka dalībniekiem bijis tāds nodoms.”
- 10 Minētās konvencijas 34. pantā “Vispārējie noteikumi attiecībā uz trešajām valstīm” ir noteikts:
- “Līgums nerada saistības un tiesības attiecībā uz trešo valsti bez tās piekrišanas.”

Savienības tiesības

Asociācijas nolīgums

- 11 Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, tika parakstīts Briselē 1996. gada 26. februārī (OV 2000, L 70, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “Asociācijas nolīgums”) un Kapienu vārdā

apstiprināts ar Padomes un Komisijas 2000. gada 24. janvāra Lēmumu 2000/204/EK/EOTK (OV 2000, L 70., 1. lpp.). Saskaņā ar šī nolīguma 96. pantu tas stājas spēkā 2000. gada 1. martā, kā tas izriet no *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicētās informācijas (OV 2000, L 70., 228. lpp.).

12 Asociācijas nolīguma 1. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ar šo tiek izveidota asociācija starp Kopienu un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Maroku, no otras puses.”

13 Šī nolīguma II sadaļā “Preču brīva aprīte” ir ietverts 6.–30. pants.

14 Minētā nolīguma 16. pantā ir paredzēts:

“Kopiena un Maroka pakāpeniski ievieš lielāku savstarpējās lauksaimniecības un zvejniecības produktu tirdzniecības liberalizāciju.”

15 Šī paša nolīguma 17. panta 1. punktā, tā sākotnējā redakcijā, bija paredzēts:

“Marokas izcelsmes lauksaimniecības un zvejniecības produktiem pēc ieviešanas Kopienā tiek piemēroti attiecīgi 1. un 2. protokolā ietvertie noteikumi”.

16 Asociācijas nolīguma VIII sadaļā “Institucionāli, vispārīgi un nobeiguma noteikumi” ir ietverts 94. pants, saskaņā ar kuru:

“Šo nolīgumu piemēro, no vienas puses, teritorijās, kurās piemēro Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un Eiropas Ogļu un tērauda kopienas dibināšanas līgumu, saskaņā ar nosacījumiem, ko paredz minētie līgumi, un, no otras puses, Marokas Karalistes teritorijā.”

Liberalizācijas nolīgums

17 Eiropas Savienības un Marokas Karalistes nolīgums vēstuļu apmaiņas veidā par savstarpējiem liberalizācijas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem, pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem, zivīm un zivsaimniecības produktiem, 1., 2. un 3. protokola un šo protokolu pielikumu aizstāšanu un grozījumiem Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, tika parakstīts Briselē 2010. gada 13. decembrī (OV 2012, L 241, 4. lpp.; turpmāk tekstā – “Liberalizācijas nolīgums”), pirms tas Savienības vārdā tika apstiprināts ar strīdīgo lēmumu. Saskaņā ar tā noteikumiem tas stājas spēkā 2012. gada 1. oktobrī, kā tas izriet no *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicētā atzinuma (OV 2012, L 255, 1. lpp.).

18 Kā tas izriet no Liberalizācijas nolīguma un strīdīgā lēmuma 1.–3. apsvēruma, šī nolīguma mērķis ir pakāpeniski īstenot savstarpējās tirdzniecības ar lauksaimniecības un zivsaimniecības produktiem liberalizāciju, kas paredzēta Asociācijas nolīguma 16. pantā, grozot dažas šī nolīguma un tam pievienoto protokolu normas.

19 Šajā ziņā ar Liberalizācijas nolīguma 17. panta 1. punktu konkrēti ir grozīts Asociācijas nolīgums, kurā kopš šī brīža ir paredzēts:

“Uz lauksaimniecības produktiem, pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem, zivīm un zivsaimniecības produktiem, kuru izcelsme ir Maroka un kuri uzskaitīti 1. protokolā, importējot Eiropas Savienībā, attiecina minētajā protokolā noteiktos pasākumus.

[..]”

- 20 Ar Liberalizācijas nolīgumu tika grozīts arī Asociācijas nolīguma 1. protokols, kurā tagad būtībā ir paredzēts, ka Marokas izcelsmes lauksaimniecības produktiem, pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem, zivīm un zivsaimniecības produktiem piemērotais procentuālais muitas nodoklis un īpašais muitas nodoklis tiek atcelts vai samazināts līdz noteiktajam apmēram.

Tiesvedības priekšvēsture

- 21 *Front Polisario* atbilstoši tās statūtiem “ir nacionālā atbrīvošanas kustība – Rietumsahāras iedzīvotāju ilgas pretošanās dažādajiem ārvalstu okupācijas veidiem rezultāts”, kas dibināta 1973. gada 10. maijā.
- 22 Tās vēsturiskais un starptautiskais konteksts, kā arī Rietumsahāras situācijas turpmāka attīstība, kā tas izriet it īpaši no pārsūdzētā sprieduma 1.–16. punkta, var tikt aprakstīts šādi.
- 23 Rietumsahāra ir teritorija Āfrikas ziemeļrietumos, kuru XIX gadsimta beigās kolonizēja Spānijas Karaliste, un vēlāk tā kļuva par Spānijas provinci, un pēc tam Apvienoto Nāciju organizācija (turpmāk tekstā – “ANO”) 1963. gadā to iekļāva teritoriju, kurām nav savas pārvaldes, sarakstā ANO Statūtu 73. panta izpratnē, kurā tā atrodas arī šobrīd.
- 24 ANO Ģenerālā asambleja 1960. gada 14. decembrī pieņēma Rezolūciju 1514 (XV) “Deklarācija par neatkarības piešķiršanu koloniālajām zemēm un tautām” (turpmāk tekstā – “ANO Ģenerālās asamblejas Rezolūcija 1514 (XV)”), kurā tostarp ir paredzēts, ka “visām tautām ir tiesības uz brīvu pašnoteikšanos, saskaņā ar kurām tās brīvi nosaka savu politisko statusu”, ka “aizbildnības teritorijās, teritorijās, kurām nav savas pārvaldes, un visās teritorijās, kas vēl nav kļuvušas neatkarīgas, tiek veikti tūlītēji pasākumi, lai nekavējoties bez jebkādiem nosacījumiem un atrunām nodotu visu varu šo teritoriju tautām atbilstoši to gribai un brīvi izteiktajām vēlmēm”, un ka “visām valstīm godprātīgi un stingri ir jāievēro ANO Statūtu noteikumi, ņemot vērā visu tautu suverenās tiesības un teritoriālo integritāti”.
- 25 ANO Ģenerālā asambleja 1966. gada 20. decembrī pieņēma Rezolūciju 2229 (XXI) par Ifni un Spānijas Sahāras jautājumu, kurā tā “no jauna apstiprināja Spānijas Sahāras [...] tautas neatņemamās tiesības uz pašnoteikšanos” un aicināja Spānijas Karalisti kā pārvaldītāju valsti, cik vien ātri iespējams, izstrādāt “referenduma organizēšanas kārtību, kuru varētu rīkot ANO paspārnē, lai ļautu teritorijas pirmiedzīvotājiem brīvi izmantot savas tiesības uz pašnoteikšanos”.
- 26 ANO Ģenerālā asambleja 1970. gada 24. oktobrī pieņēma Rezolūciju 2625 (XXV) “Deklarācija par starptautisko tiesību principiem, kas attiecas uz draudzīgām attiecībām un sadarbību starp valstīm saskaņā ar ANO Statūtiem”, ar kuru tā apstiprināja šo deklarāciju, kuras teksts ir pievienots pielikumā šai rezolūcijai. Minētajā deklarācijā tostarp ir paredzēts, ka “visām valstīm ir pienākums respektēt tautu pašnoteikšanās tiesības saskaņā ar statūtu noteikumiem” un ka “kolonijas teritorijai vai citai teritorijai, kurai nav savas pārvaldes, atbilstīgi ANO Statūtiem ir patstāvīgs un atšķirīgs statuss no tās valsts teritorijas statusa, kura šo teritoriju pārvalda; šis pastāvīgais un atšķirīgais statuss saskaņā ar minētajiem statūtiem pastāv tik ilgi, kamēr tās kolonijas vai teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, tauta atbilstoši ANO Statūtiem, it īpaši to mērķiem un principiem, neīsteno tiesības uz pašnoteikšanos”.
- 27 Spānijas Karaliste 1974. gada 20. augustā informēja ANO par to, ka tā piedāvā ANO paspārnē organizēt referendumu Rietumsahārā.

- 28 Starptautiskā Tiesa kā galvenā ANO tiesu iestāde un pēc ANO Ģenerālās asamblejas lūguma 1975. gada 16. oktobrī Rietumsahāras dekolonizācijas pasākumu ietvaros sniedza konsultatīvo atzinumu (Rietumsahāra, konsultatīvais atzinums, ST Krājums 1975, 12. lpp.; turpmāk tekstā – “Konsultatīvais atzinums attiecībā uz Rietumsahāru”), kura 162. punktā tā atzina:

“Fakti un informācija, kas darīti zināmi Tiesai, liecina, ka Spānijas kolonizācijas laikā ir pastāvējušas juridiskas lojalitātes saites starp Marokas sultānu un dažām ciltīm, kas apdzīvoja Rietumsahāras teritoriju. Tāpat tie liecina par tiesību pastāvēšanu, tostarp noteiktām tiesībām saistībā ar zemi, kas veidoja juridiskās saites starp Mauritānijas kopienu, kā to saprot Tiesa, un Rietumsahāras teritoriju. Turpretī Tiesa secina, ka ne fakti, ne informācija, kas tikuši tai darīti zināmi, neļauj konstatēt nekādu teritoriālās suverenitātes saikni starp Rietumsahāras teritoriju, no vienas puses, un Marokas Karalisti vai Mauritānijas kopienu, no otras puses. Tādējādi Tiesa nav konstatējusi tādu tiesisku attiecību esamību, kas varētu grozīt [ANO Ģenerālās asamblejas] Rezolūcijas 1514 (XV) piemērošanu attiecībā uz Rietumsahāras dekolonizāciju, it īpaši attiecībā uz pašnoteikšanās principa piemērošanu, pateicoties teritorijas iedzīvotāju brīvas un autentiskas gribas izpaušmei. [..]”

- 29 Analīzes beigās Starptautiskā Tiesa konsultatīvajā atzinumā uz ANO Ģenerālās asamblejas jautājumiem atbildēja šādi:

“Tiesa uzskata

[..],

ka Rietumsahāra (Rio de Oro un Sakiet el Hamra) nebija bezsaimnieka teritorija (*terra nullius*) tad, kad to kolonizēja Spānijas Karaliste.

[..],

ka šai teritorijai ar Marokas Karalisti bija tiesiskas attiecības, kam bija šī atzinuma 162. punktā minētās pazīmes;

[..].”

- 30 Marokas karalis savā runā, ko viņš teica minētā konsultatīvā atzinuma publicēšanas dienā, apgalvoja, ka “visa pasaule ir atzinusi, ka [Rietum]sahāra pieder Marokas Karalistei” un ka neatliek nekas cits kā vien “mierīgi pārņemt šo teritoriju”, aicinot organizēt miera gājienu, kas pulcētu 350 000 cilvēku.
- 31 ANO Drošības padome 1975. gada 6. novembrī pieņēma Rezolūciju 380 (1975) par Rietumsahāru, kurā tā “izteica nožēlu par paziņotā gājiena rīkošanu” un “pieprasīja Marokas Karalistei nekavējoties atsaukt visus minētā gājiena dalībniekus no Rietumsahāras teritorijas”.
- 32 Spānijas Karaliste 1976. gada 26. februārī informēja ANO ģenerālsekretāru par to, ka no šā datuma tā pārtrauc savu klātbūtni Rietumsahārā un ka tā sevi uzskatīs par atbrīvotu no jebkādas starptautiskas atbildības par šīs teritorijas pārvaldīšanu.
- 33 Pa to laiku izcēlās bruņots konflikts starp Marokas Karalisti, Mauritānijas Islāma Republiku un *Front Polisario*.
- 34 1979. gada 10. augustā Mauritānijas Islāma Republika noslēdza vienošanos par mieru ar *Front Polisario*, saskaņā ar kuru tā atteicās no jebkādām teritoriālajām pretenzijām uz Rietumsahāru.
- 35 ANO Ģenerālā asambleja 1979. gada 21. novembrī pieņēma Rezolūciju 34/37 par Rietumsahāras jautājumu, kurā tā “no jauna apliecināja Rietumsahāras tautas neatņemamās tiesības uz pašnoteikšanos un neatkarību saskaņā ar [ANO] Statūtiem [..] un tās Rezolūcijas 1514 (XV) mērķiem”, “pauca dziļu

nožēlu par situācijas pasliktināšanos, kas ir sekas Marokas ilgstošajai Rietumsahāras okupācijai”, “lūdza arī Marokas Karalisti nekavējoties iesaistīties miera procesa attīstībā un pārtraukt Rietumsahāras teritorijas okupāciju” un “šajā ziņā tā ieteica, lai *Front Polisario*, kas pārstāv Rietumsahāras tautu, pilnībā iesaistītos visos taisnīga, ilgstoša un galīga politiska Rietumsahāras jautājuma risinājuma meklējumos saskaņā ar [ANO] rezolūcijām un deklarācijām [..]”.

- 36 Militārais konflikts starp Marokas Karalisti un *Front Polisario* turpinājās, līdz 1988. gada 30. augustā puses principā piekrita noregulējuma priekšlikumiem, kurus tostarp izteica ANO ģenerālsēkretārs un kuri it īpaši paredzēja uguns pārtraukšanas pasludināšanu, kā arī pašnoteikšanās referenduma organizēšanu, ko kontrolētu ANO.
- 37 Līdz šim brīdim šis referendums vēl nav noticis un lielāko Rietumsahāras teritorijas daļu kontrolē Marokas Karaliste, un Marokas armijas uzceltā un uzraudzītā smilšu siena atdala šo teritoriju no pārējās teritorijas, kas ir *Front Polisario* kontrolē.

Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

- 38 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2012. gada 19. novembrī, *Front Polisario* cēla prasību atcelt strīdīgo lēmumu.
- 39 Savas prasības pamatojumam *Front Polisario* izvirza vienpadsmit pamatus.
- 40 Atbildot Padome lūdza noraidīt prasību kā nepieņemamu vai arī kā nepamatotu, kā arī piespriest *Front Polisario* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 41 Ar Vispārējās tiesas astotās palātas priekšsēdētāja 2013. gada 6. novembra rīkojumu Eiropas Komisijai tika atļauts iestāties lietā Padomes prasījumu atbalstam.
- 42 Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa, pirmkārt, izvērtēja Padomes un Komisijas argumentus, saskaņā ar kuriem prasība nebija pieņemama tādēļ, ka *Front Polisario* nebija pierādījusi ne savu juridiskās personības esamību, ne savu procesuālo rīcībspēju, no vienas puses, un tādēļ, ka apstrīdētais lēmums to neskāra ne tieši, ne individuāli, no otras puses. Tā noraidīja šos abus iebildumus par pieņemamību pārsūdzētā sprieduma attiecīgi 34.–60. punktā un 61.–114. punktā.
- 43 Attiecībā uz *Front Polisario locus standi* Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 73.–103. punktā atgādināja, ka strīdīgā lēmuma mērķis bija apstiprināt Liberalizācijas nolīguma noslēgšanu, pirms nolemt, ka šis nolīgums “attiecas arī” uz Rietumsahāru. Pēc tam, “ņemot vērā šo secinājumu” kā norādīts šī sprieduma 104. punktā, tā attiecīgi minētā sprieduma 105.–110. un 111.–114. punktā atzina, ka ir jāuzskata, ka minētais lēmums *Front Polisario* skar tieši un individuāli.
- 44 Otrkārt, Vispārējā tiesa uzsāka izskatīt vienpadsmit atcelšanas pamatus, kurus bija izvirzījusi *Front Polisario* savu prasījumu pamatojumam, pārsūdzētā sprieduma 116. un 117. punktā norādot:

“116 Iesākumā ir jākonstatē, ka no *Front Polisario* visu pamatu pamatošanai izvirzītajiem argumentiem izriet, ka tās prasības mērķis ir panākt [strīdīgā] lēmuma atcelšanu tiktāl, ciktāl ar to ir apstiprināta tajā minētā nolīguma piemērošana Rietumsahārā. Proti, kā izriet no iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem, runājot par to, vai [strīdīgais] lēmums skar *Front Polisario* tieši un individuāli, tieši tā fakta dēļ, ka šis nolīgums ir piemērojams arī Rietumsahārai, [strīdīgais] lēmums skar *Front Polisario* tieši un individuāli.

117 Jākonstatē arī, ka *Front Polisario* izvirza vairākus pamatus, no kuriem divi pirmie pamati attiecas uz [strīdīgā] lēmuma ārējo tiesiskumu, savukārt pārējie attiecas uz tā iekšējo tiesiskumu. Būtībā prasītāja norāda uz apstrīdētā lēmuma prettiesiskumu, pamatojot ar to, ka ar to tiekot pārkāptas gan

Savienības tiesības, gan starptautiskās tiesības. Ar visiem prasības pamatiem patiesībā tiek izvirzīts jautājums par to, vai pastāv absolūts aizliegums Savienības vārdā slēgt starptautisku nolīgumu, kurš varētu būt piemērojams teritorijai, ko faktiski kontrolē trešā valsts, kaut arī Savienība un tās dalībvalstis vai, vispārīgāk, visas citas valstis nav atzinušas šīs trešās valsts suverēnu varu pār šo teritoriju (turpmāk tekstā – “strīdīgā teritorija”), kā arī attiecīgā gadījumā jautājumu par to, vai Savienības iestādēm ir rīcības brīvība šajā jautājumā, kādas ir šīs rīcības brīvības robežas un tās īstenošanas nosacījumi.”

- 45 Pēc tam Vispārējā tiesa izvērtēja un noraidīja katru no šiem pamatiem, it īpaši uzskatot, ka neviens no tiem neļāva pierādīt, ka Savienībai pastāvētu pilnīgs aizliegums ar trešo valsti slēgt nolīgumu, kas var būt piemērojams “strīdīgai teritorijai”.
- 46 Šajā ziņā Vispārējā tiesa tomēr atturējās spriest par virkni argumentu, kuri, pēc tās domām, attiecās uz pakārtoto jautājumu par to, ar kādiem nosacījumiem Savienības iestādes var apstiprināt šāda nolīguma noslēgšanu.
- 47 Visbeidzot Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 223.–247. punktā veica šā jautājuma analīzi. Šajā ziņā tā pēc būtības uzskatīja, ka, lai gan Padomei ir plaša rīcības brīvība tādā jomā kā Savienības ārējo attiecību īstenošana, ja tā ir paredzējusi apstiprināt starptautisku nolīgumu, kas varētu tikt piemērots tādā “strīdīgajā teritorijā” kā Rietumsahāra un kas ir paredzēts, lai atvieglotu šīs teritorijas izcelsmes produktu eksportu uz Savienību, tai vispirms ir jāizvērtē visi šajā gadījumā būtiskie apstākļi un it īpaši jāpārlicinās, ka šo produktu ražošana nenodara kaitējumu attiecīgās teritorijas iedzīvotājiem un nav saistīta ar viņu pamattiesību pārkāpumu. Vispārējā tiesa arī atklāja, ka šajā gadījumā Padome nav izpildījusi šo pienākumu.
- 48 Šie apsvērumi lika Vispārējai tiesai pārsūdzētā sprieduma 247. punktā secināt, ka “Padome [nebija] izpildījusi savu pienākumu pirms [strīdīgā] lēmuma pieņemšanas izvērtēt visus konkrētā gadījuma apstākļus”, un attiecīgi atcelt pēdējo minēto, “ciktāl ar šo lēmumu ir apstiprināta [liberalizācijas] nolīguma piemērošana Rietumsahārai”.

Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

- 49 Ar atsevišķu dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts līdz ar apelācijas sūdzību, Padome lūdz, lai lieta tiktu izskatīta paātrinātā tiesvedībā, kā ir paredzēts Tiesas Reglamenta 133.–136. pantā.
- 50 Ar 2016. gada 7. aprīļa rīkojumu Tiesas priekšsēdētājs apmierināja šo lūgumu.
- 51 Tiesas priekšsēdētājs attiecīgi ar 2016. gada 2., 13., 18. un 24. maija lēmumiem atļāva Spānijas Karalistei, Portugāles Republikai, Francijas Republikai, Vācijas Federatīvajai Republikai un Beļģijas Karalistei iestāties lietā Padomes prasījumu atbalstam. Tomēr Vācijas Federatīvā Republika vēlāk nepiedalījās nevienā tiesvedības posmā un Beļģijas Karaliste nepiedalījās tiesvedības mutvārdu daļā.
- 52 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2016. gada 9. jūnija rīkojumu *Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural* [Marokas Lauksaimniecības un lauku attīstības konfederācijai] (*Comader*) tika atļauts iestāties lietā Padomes prasījumu atbalstam.
- 53 Padome lūdz Tiesu:
- atcelt pārsūdzēto spriedumu;
 - pieņemt galīgo nolēmumu lietā, noraidot prasību, un
 - piespriest *Front Polisario* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas Padomei ir radušies pirmajā instancē, kā arī apelācijas tiesvedībā.

- 54 *Front Polisario* lūdz Tiesu:
- galvenokārt – noraidīt apelācijas sūdzību kā nepieņemamu;
 - pakārtoti – noraidīt apelācijas sūdzību kā nepamatotu;
 - papildus pakārtoti – ja Tiesa apmierinātu Padomes prasījumus par pārsūdzētā sprieduma atcelšanu, pieņemt galīgo nolēmumu lietā, atceļot strīdīgo lēmumu, pamatojoties uz pirmajā instancē noraidītajiem pamatiem, un
 - piespriest Padomei atlīdzināt *Front Polisario* tiesāšanās izdevumus gan pirmajā instancē, gan apelācijas tiesvedībā.
- 55 Komisija lūdz Tiesu apmierināt apelācijas sūdzību.
- 56 Beļģijas Karaliste, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Portugāles Republika un *Comader* arī lūdz Tiesu apmierināt apelācijas sūdzību.

Par lūgumiem atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu

- 57 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 82. panta 2. punktu tiesvedības mutvārdu daļa tika pabeigta pēc ģenerāladvokāta secinājumu nolasišanas 2016. gada 13. septembrī.
- 58 Ar atsevišķu dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2016. gada 15. septembrī, Padome norādīja Tiesai, ka, pēc tās domām, šajos secinājumos esot izskatīts tiesību jautājums, kas netika izvirzīts ne tās apelācijas sūdzībā, ne arī uz to bija norādījis kāds cits lietas dalībnieks, proti, jautājums par Liberalizācijas nolīguma piemērošanu Rietumsahārai. Tā arī ieteica Tiesai izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu gadījumā, ja lieta būtu jāizskata, balstoties uz šo jautājumu.
- 59 Ar atsevišķu dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2016. gada 22. septembrī, *Comader* iesniedza lūgumu atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu, pamatojoties uz iemesliem, kas analogi Padomes izvirzītajiem.
- 60 Šajā ziņā no LESD 252. panta otrās daļas izriet, ka ģenerāladvokāta pienākums ir, ievērojot pilnīgu objektivitāti un neatkarību, atklātā tiesas sēdē izteikt pamatotus secinājumus lietās, kurās ir vajadzīga ģenerāladvokāta piedalīšanās, ņemot vērā to, ka Tiesai nav saistoši ne šie secinājumi, ne to pamatojums (skat. spriedumus, 2013. gada 18. jūlijs, Komisija u.c./*Kadi*, C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, EU:C:2013:518, 57. punkts, kā arī 2015. gada 6. oktobris, Komisija/*Andersen*, C-303/13 P, EU:C:2015:647, 33. punkts).
- 61 Līdz ar to kāda lietas dalībnieka nepiepriekšēja minējumiem, neraugoties uz tajos izskatītajiem jautājumiem, nevar pati par sevi būt pamatojums tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotai sākšanai (skat. spriedumus, 2012. gada 22. novembris, *E.ON Energie*/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 62. punkts, kā arī 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 26. punkts).
- 62 Ņemot to vērā, Tiesas Reglamenta 83. pantā Tiesai jebkurā brīdī ir atļauts pēc ģenerāladvokāta uzklaušanās izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu, it īpaši, ja lieta ir izskatāma, pamatojoties uz kādu tiesību argumentu, par kuru lietas dalībnieki vēl nav izteikušies.

- 63 Šajā gadījumā tomēr ir jākonstatē, ka tiesību argumentus, uz kuriem atsaucas Padome un *Comader*, Komisija bija izvirzījusi savā atbildes rakstā, lai pamatotu pamatu, ar kuru Padome un Komisija apstrīd Vispārējās tiesas veikto *Front Polisario locus standi* analīzi.
- 64 Turklāt šie argumenti tika izvirzīti tiesas sēdē un starp visiem lietas dalībniekiem par tiem ir notikušas plašas debātes.
- 65 Šādos apstākļos Tiesa, uzklājusī ģenerālvokātu, uzskata, ka nav pamata izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

Par apelācijas sūdzību

Par pieņemamību

Lietas dalībnieku argumenti

- 66 *Front Polisario* norāda, ka apelācijas sūdzība nav pieņemama, būtībā apgalvojot, ka Savienībai neesot vajadzīgās kompetences noslēgt starptautisku nolīgumu, kas būtu juridiski piemērojams Rietumsahārai, un ka Padomei neesot nekādas intereses apstrīdētā sprieduma, ar ko tika vienīgi atcelts strīdīgais lēmums, “ciktāl ar to ir apstiprināta [Liberalizācijas] nolīguma piemērošana Rietumsahārai”, apšaubīšanā.
- 67 Padome un Komisija apstrīd šīs iebildes par nepieņemamību pamatotību, galvenokārt norādot, ka tāda Savienības iestāde kā Padome var iesniegt apelācijas sūdzību, nepierādot savu interesi celt prasību. Pakārtoti tās apgalvo, ka šī prasība katrā ziņā šajā lietā esot izpildīta, jo Padome esot ieinteresēta pārsūdzētā sprieduma atcelšanā, ciktāl Vispārējā tiesa ar to daļēji atcēla strīdīgo lēmumu.

Tiesas vērtējums

- 68 Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. panta otro daļu apelācijas sūdzību Tiesā var iesniegt personas, kuru prasījumi vai iebildumi Vispārējā tiesā nav apmierināti vai ir apmierināti daļēji.
- 69 Turklāt no šo pašu statūtu 56. panta trešās daļas izriet, ka lietās, izņemot tās, kas attiecas uz domstarpībām starp Savienību un tās darbiniekiem, dalībvalstīm un Savienības iestādēm nav jāpierāda, ka tām ir jebkāda interese iesniegt apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu (skat. spriedumus, 2005. gada 22. februāris, Komisija/*max.mobil*, C-141/02 P, EU:C:2005:98, 48. punkts, un 2011. gada 21. decembris, Francija/*People's Mojahedin Organization of Iran*, C-27/09 P, EU:C:2011:853, 45. punkts).
- 70 Šajā gadījumā no tā izriet, ka Padomei, kuras prasījumi Vispārējā tiesā netika apmierināti, nekādi nav jāpierāda interese iesniegt šo apelācijas sūdzību.
- 71 Līdz ar to *Front Polisario* izvirzītā iebilde par nepieņemamību attiecībā uz šo apelācijas sūdzību ir jānoraida.

Par lietas būtību

- 72 Apelācijas sūdzības pamatojumam Padome, kuru atbalsta Komisija, izvirza sešus pamatus, no kuriem pirmais un otrais attiecas uz kļūdu tiesību piemērošanā, ko Vispārējā tiesa attiecīgi esot pieļāvusi attiecībā uz *Front Polisario* procesuālās rīcībspējas un *locus standi* analīzi. Trešais pamats izriet no tā, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi pārbaudes tiesā attiecībā uz Padomes rīcības brīvību Savienības ārējo

ekonomisko attiecību jomā apjomu. Ceturtais pamats attiecas uz *ne ultra petita* principa pārkāpumu. Piektais pamats attiecas uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas, kā arī dažu starptautisko tiesību normu kļūdainu interpretāciju un piemērošanu. Visbeidzot sestais pamats izriet no to prasību neievērošanas, kas attiecas uz Savienības tiesību akta daļēju atcelšanu.

- 73 Vispirms ir jāizvērtē apelācijas sūdzības otrais pamats, ar kuru ir apšaubīta Vispārējās tiesas analīze attiecībā uz *Front Polisario locus standi*, konkrētāk, šī pamata ietvaros Padomes un Komisijas argumenti attiecībā uz argumentāciju, ko Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 73.–103. punktā ir veltījusi sākotnējam jautājumam par to, vai Liberalizācijas nolīgums ir vai nav piemērojams Rietumsahārai.

Pārsūdzētais spriedums

- 74 Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms pārsūdzētā sprieduma 72. un 73. punktā būtībā norādīja, ka, ņemot vērā *Front Polisario* izvirzītos argumentus, lai pierādītu savu *locus standi*, *locus standi* izvērtēšanai vispirms bija nepieciešams noteikt, vai Liberalizācijas nolīgums bija vai nebija piemērojams Rietumsahārai.

- 75 Pēc tam Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 74.–88. punktā uzskatīja, ka, ņemot vērā Padomes, Komisijas un *Front Polisario* šajā ziņā izvirzītos argumentus, šis jautājums pats par sevi bija saistīts ar minētā nolīguma interpretāciju. Turklāt pārsūdzētā sprieduma 89.–94. un 98. punktā tā atzina, ka šāda interpretācija ir jāveic saskaņā ar vispārējām starptautisko paražu tiesību normām, kas atgādinātas Vīnes konvencijas 31. pantā. Turpretī Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 95.–98. punktā būtībā nolēma, ka vispārējam starptautisko tiesību principam par līgumu relatīvo iedarbību, kas ir īpaši izteikts Vīnes konvencijas 34. pantā, nebija nozīmes Liberalizācijas nolīguma interpretēšanā, ņemot vērā tajā izskatāmās prasības īpašos apstākļus, atšķirībā no tā, ko Tiesa bija nospriedusi 2010. gada 25. februāra spriedumā *Brita* (C-386/08, EU:C:2010:91).

- 76 Visbeidzot Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 99.–102. punktā veica Liberalizācijas nolīguma teritoriālās piemērošanas jomas interpretāciju, norādot šādi:

“99 Atbilstīgi [Vīnes konvencijas 31. pantam] it īpaši ir jāņem vērā konteksts, kurā iekļaujas tāds starptautisks līgums kā [Liberalizācijas nolīgums]. Visi šā sprieduma 77.–87. punktā minētie fakti ir daļa no šā konteksta un parāda, ka Savienības iestādes apzinājās, ka Marokas iestādes [Asociācijas nolīguma] noteikumus piemēro arī tajā Rietumsahāras daļā, ko kontrolē Marokas Karaliste, un neiebilda pret šo piemērošanu. Gluži pretēji, Komisija zināmā mērā sadarbojās ar Marokas iestādēm saistībā ar šo piemērošanu un atzina tās rezultātus, iekļaujot Rietumsahārā izveidotos uzņēmumus iepriekš 74. punktā minētajā uzņēmumu sarakstā.

100 Ir jāatceras arī, ka attiecīgi Savienības un Marokas Karalistes viedokļi atšķiras attiecībā uz Rietumsahāras starptautisko statusu. Lai gan Padome un Komisija pietiekami un korekti ir apkopojušas Savienības viedokli (skat. šā sprieduma 74. un 75. punktu), ir skaidrs, ka Marokas Karalistei ir pilnīgi atšķirīgs uzskats. Tā uzskata, ka Rietumsahāra ir tās teritorijas daļa.

101 Tādējādi [Asociācijas nolīguma] 94. pantā atsauci uz Marokas Karalistes teritoriju Marokas iestādes varēja saprast kā teritoriju, kurā ir iekļauta Rietumsahāra vai vismaz tās ievērojamākā daļa, ko kontrolē Marokas Karaliste. Lai gan Savienības iestādes, kā tika norādīts, apzinājās Marokas Karalistes aizstāvēto viedokli, [Asociācijas nolīgumā] nav iekļauta neviena interpretācijas klauzula, ne arī kāds cits noteikums, kura rezultāts būtu Rietumsahāras teritorijas izslēgšana no tā piemērošanas jomas.

102 Jāņem vērā arī tas, ka [Liberalizācijas nolīgums] tika noslēgts divpadsmit gadus pēc [Asociācijas nolīguma] apstiprināšanas, pēc tam, kad šis nolīgums ticis īstenots visā šajā laikposmā. Ja Savienības iestādes būtu vēlējušās iebilst pret asociācijas nolīguma – kāds tas grozīts ar [strīdīgo] lēmumu –

piemērošanu Rietumsahārā, tās būtu varējušas uzstāt, lai [Liberalizācijas nolīguma] tekstā, kas apstiprināts ar šo lēmumu, tiktu iekļauta klauzula par šādas piemērošanas izslēgšanu. Tas, ka tās nav tā rīkojušās, liecina, ka tās vismaz netieši pieļauj [Asociācijas nolīguma] un [Liberalizācijas nolīguma] interpretāciju, atbilstīgi kurai šie nolīgumi ir piemērojami arī Rietumsahāras daļai, kuru kontrolē Marokas Karaliste.”

- 77 Ņemot vērā šo interpretāciju, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 103. punktā atzina, ka Liberalizācijas nolīgums, to aplūkojot tā kontekstā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas “ir piemērojams arī Rietumsahāras teritorijā”.

Lietas dalībnieku argumenti

- 78 Padome pārmet Vispārējai tiesai, kā tā pārsūdzētā sprieduma 73. punktā pieņēma, ka, ja Liberalizācijas nolīgums ir piemērojams Rietumsahārai, strīdīgais lēmums *Front Polisario* automātiski skar tieši un individuāli. Šāds pieņēmums esot juridiski kļūdainš. Kā pati Vispārējā tiesa iepriekš 2007. gada 3. jūlija rīkojumā *Commune de Champagne u.c./Padome un Komisija* (T-212/02, EU:T:2007:194, 90.–94. punkts) nosprieda, Padomes lēmumam par starptautiska nolīguma starp Savienību un trešo valsti noslēgšanu neesot nekādas juridiskas iedarbības šī nolīguma līgumslēdzēja puses teritorijā. Līdz ar to šādas teritorijas situāciju regulē vienīgi tiesību normas, ko šī cita līgumslēdzēja puse pieņēmusi, īstenojot savu suvereno varu. Turklāt sekas, ko minētais nolīgums rada šai teritorijai, izriet vienīgi no apstākļa, ka, nolemjot ratificēt minēto nolīgumu, otra minētā līgumslēdzēja puse ir piekritusi uzņemties no šī nolīguma izrietošās saistības un apņēmusies veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu no tā izrietošo pienākumu izpildi. Līdz ar to, atzīstot tādas prasības atcelt tiesību aktu pieņemamību, kas vērsta pret Padomes lēmumu par starptautiska nolīguma noslēgšanu, ciktāl šī prasība attiecas uz starptautiska nolīguma sekām citas minētā nolīguma līgumslēdzēja teritorijā, nozīmētu Savienības tiesai pārsniegt tās kompetenci, ja tā atbilstoši Savienības tiesībām lemtu par tiesībām vai pienākumiem, kas trešajai valstij izriet no nolīguma, kam tā brīvi un izmantojot savu suvereno varu piekritusi. Tieši to Vispārējā tiesa šajā gadījumā esot izdarījusi, nosakot, ka Liberalizācijas nolīguma piemērojamība Rietumsahārai ir priekšnosacījums *Front Polisario locus standi*. Visbeidzot Padome uzsver, ka apstāklim, ka Rietumsahāra starptautiskajās tiesībās ir “strīdīgā teritorija”, nav nozīmes attiecībā uz Vispārējās tiesas argumentāciju iepriekš minētajā rīkojumā, kam Padome pilnībā piekrit.
- 79 Komisija savukārt apgalvo, ka apstākli, uz kuru norādīts tostarp pārsūdzētā sprieduma 87. punktā, ka Liberalizācijas nolīgums Rietumsahārai noteiktos gadījumos būtu jāpiemēro *de facto*, nevar uzskatīt ne par konteksta elementu, ne arī par turpmāku piemērošanas praksi Vīnes Konvencijas 31. panta 2. punkta un 3. punkta b) apakšpunkta izpratnē, kas pamatotu tādu Asociācijas nolīguma 94. panta interpretāciju, ka šie divi nolīgumi ir piemērojami minētajai teritorijai, kurai nav savas pārvaldes. Turklāt, lai arī nav iekļauta neviena klauzula, kas Rietumsahāru tieši izslēgtu no to piemērošanas jomas, ņemot vērā domstarpības starp Savienību un Marokas Karalisti par šīs teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, statusu, uz ko Vispārējā tiesa ir norādījusi pārsūdzētā sprieduma 100. punktā, šis apstāklis nepamato uzskatīt, ka šie nolīgumi ir piemērojami minētajai teritorijai, ņemot vērā Vīnes konvencijas 31. panta 3. punkta c) apakšpunktu, šīs konvencijas 34. pantā kodificēto un Tiesas 2010. gada 25. februāra spriedumā *Brita* (C-386/08, EU:C:2010:91) atgādināto līgumu relatīvās iedarbības principu, Rietumsahāras tautas tiesības uz pašnoteikšanos, ko Savienība vairākkārt atgādinājusi savās nostāšanās attiecībā uz šo jautājumu, kā arī starptautisko praksi attiecībā uz līgumu teritoriālo piemērojamību.
- 80 Atbildot *Front Polisario* norāda, ka Vispārējā tiesa vērtēja jautājumu par Liberalizācijas nolīguma piemērojamību Rietumsahārai nevis tāpēc, lai no tā izdarītu jebkādu pieņēmumu par prasības pieņemamību, bet gan tāpēc, lai noteiktu faktisko un tiesību kontekstu, kādā ir jāsaprot tās *locus standi*. Padome un Komisija jau ilgi ir apgalvojušas, ka šis nolīgums nav piemērojams minētajai teritorijai, pirms tās, vēlāk atbildot uz Vispārējās tiesas rakstveida jautājumiem tiesas sēdē šajā tiesā,

atzina, ka tajā ietvertā tarifu preferenču sistēma faktiski dažos gadījumos bija piemērojama tās izcelsmes precēm. Šis elements būtiski nošķir minēto nolīgumu no diviem citiem salīdzināmiem nolīgumiem, ko Marokas Karaliste noslēgusi ar Amerikas Savienotajām Valstīm un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociāciju (EBTA).

Tiesas vērtējums

- 81 Kā izriet no pārsūdzētā sprieduma 73., 88. un 98.–102. punkta, Vispārējās tiesas secinājums, kas ietverts šī sprieduma 103. punktā un saskaņā ar kuru “Liberalizācijas nolīgums ir piemērojams arī Rietumsahārai”, ir balstīts nevis uz faktu konstatējumu, bet uz šī nolīguma juridisku interpretāciju, ko minētā tiesa veikusi, pamatojoties uz Vīnes konvencijas 31. pantu.
- 82 Padomes un Komisijas Tiesā paustā nostāja šajā jautājumā būtībā sakrīt, ciktāl minētais Vispārējās tiesas secinājums izriet no šo divu iestāžu attiecīgās argumentācijas. Komisija norāda, ka Liberalizācijas nolīgumu nevar interpretēt tādējādi, ka tas ir juridiski piemērojams Rietumsahārai. Padome savukārt apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot par to tiesību un pienākumu likumību, kas otrai līgumslēdzējai pusei izriet no šī nolīguma, kuram tā brīvi, izmantojot savu suverēno varu, piekritusi. Šīs apgalvotās kļūdas tiesību piemērošanā analīze katrā ziņā nozīmē, ka vispirms ir jāizvērtē Vispārējās tiesas secinājums pārsūdzētā sprieduma 103. punktā par Liberalizācijas nolīguma piemērojamību Rietumsahārai. Ja tas tā nav, tad šī nolīguma otras līgumslēdzējas puses tiesības un pienākumi attiecībā uz šo teritoriju nevar būt ietekmēti.
- 83 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai ir pamatota Vispārējās tiesas argumentācija, ar kuru tā pēc Liberalizācijas nolīguma noslēgšanas konteksta aprakstīšanas pārsūdzētā sprieduma 99. un 100. punktā secīgi šī sprieduma 101. punktā noteica šī nolīguma piemērošanas jomu, ņemot vērā asociācijas nolīguma noteikumus, un pēc tam pati minētā sprieduma 102. punktā izvērtēja Liberalizācijas nolīgumu, pirms no tā izdarīt secinājumus, kas izteikti šī paša sprieduma 103. punktā.
- 84 Šajā ziņā, pirmkārt, attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 101. punktu ir jākonstatē, ka Vispārējā tiesa Liberalizācijas nolīguma piemērošanas jomu ir interpretējusi, ņemot vērā Asociācijas nolīguma 94. punktu, saskaņā ar kura noteikumiem šis nolīgums ir piemērojams “Marokas Karalistes teritorijai”. Konkrētāk Vispārējā tiesa norādīja, ka šajā pantā ietverto atsauci uz Marokas Karalisti minētās valsts iestādes varēja saprast tādējādi, ka tajā ir iekļauta Rietumsahāra un ka, lai arī Padome un Komisija apzinājās šādu nostāju, Asociācijas nolīgumā nav iekļauta neviena interpretācijas klauzula, ne arī kāds cits noteikums, kura sekas būtu šīs teritorijas izslēgšana no tā piemērošanas jomas.
- 85 Šādi rīkojoties, Vispārējā tiesa, ņemot vērā, pirmkārt, Marokas Karalistes nostāju, ka Rietumsahāra ir tās teritorijas neatņemama sastāvdaļa, otrkārt, apstākli, ka Padome un Komisija par to zināja Asociācijas nolīguma noslēgšanas brīdī, un, treškārt, to, ka nebija tiesību normas, kas Rietumsahāru izslēgtu no šī nolīguma teritoriālās piemērošanas jomas, atzina, ka ir uzskatāms, ka Asociācijas nolīguma līgumslēdzējas puses ir izteikušas piekrišanu klusējot tādai šī nolīguma 94. pantā iekļautajai jēdziena “Marokas Karalistes teritorija” interpretācijai, saskaņā ar kuru šajā pantā ietilpst arī minētā teritorija.
- 86 Jānorāda, ka, lai varētu konstatēt pareizas juridiskās sekas, kādas, interpretējot šo nolīgumu, izriet no tiesību normas, kas izslēdz Rietumsahāru no Asociācijas nolīguma piemērošanas jomas, Vispārējai tiesai bija pienākums ievērot ne tikai Vīnes konvencijas 31. panta 1. punktā paredzētos godprātīgas interpretācijas noteikumus, bet arī tos, kuri paredzēti šī panta 3. punkta c) apakšpunktā un saskaņā ar kuriem līgums ir jāinterpretē, ņemot vērā jebkuras atbilstošās starptautisko tiesību normas, kas piemērojamas attiecībās starp šī līguma līgumslēdzējām pusēm (spriedums, 2010. gada 25. februāris, *Brita*, C-386/08, EU:C:2010:91, 43. punkts; šajā ziņā arī skat. spriedumu, 2008. gada 3. septembris, *Kadi un Al Barakaat International Foundation*/Padomes un Komisija, C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 291. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 87 Lai arī dažādu atbilstošo starptautisko tiesību normu, kas piemērojamas šajā gadījumā, proti, pašnoteikšanās princips, Vīnes konvencijas 29. pantā kodificētā noteikuma, kā arī līgumu relatīvas ietekmes principa piemērojamība daļēji pārklājas, katrai no šīm tiesību normām ir sava autonomija un līdz ar to tās visas ir jāizvērtē secīgi.
- 88 [Ar labojumu, kas izdarīts ar 2017. gada 20. marta rīkojumu] Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka paražu tiesību pašnoteikšanās princips, kas it īpaši ir atgādināts ANO Statūtu 1. pantā, kā to Starptautiskā Tiesa ir noteikusi konsultatīvā atzinuma par Rietumsahāru 54.–56. punktā, ir starptautisko tiesību princips, kas piemērojams visām teritorijām, kurām nav savas pārvaldes, un visām tautām, kas vēl nav ieguvušas neatkarību. Turklāt tās ir *erga omnes* piemērojamas tiesības, kā arī viens no starptautisko tiesību galvenajiem principiem (spriedums *Timor oriental*, [Portugāle pret Austrāliju], ST Krājums 1995, 90. lpp., 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 89 Tādējādi šis princips ietilpst starptautisko tiesību normās, kuras piemērojamas attiecībās starp Savienību un Marokas Karalisti, kas Vispārējai tiesai bija jāņem vērā.
- 90 Saskaņā ar minēto principu, kā tas ir precizēts ANO Ģenerālās asamblejas Rezolūcijā 2625 (XXV), kas minēta šī sprieduma 26. punktā, “kolonijas teritorijai vai citai teritorijai, kurai nav savas pārvaldes, atbilstīgi [Apvienoto Nāciju Organizācijas] Statūtiem ir patstāvīgs un atšķirīgs statuss”.
- 91 Konkrētāk, ANO Ģenerālā asambleja savās dažādajās Rietumsahārai veltītajās rezolūcijās vairākkārtēji ir paudusi savas rūpes “ļaut teritorijas pirmiedzīvotājiem brīvi izmantot savas tiesības uz pašnoteikšanos”, kā to Starptautiskā Tiesa to ir norādījusi sava konsultatīvā atzinuma par Rietumsahāru 62., 64. un 68. punktā.
- 92 Ņemot vērā Rietumsahāras teritorijas atzīto patstāvīgo un atšķirīgo statusu atbilstoši pašnoteikšanās principam salīdzinājumā ar jebkuru citu valsti, tostarp Marokas Karalisti, Asociācijas nolīguma 94. pantā ietvertais jēdziens “Marokas Karalistes teritorija” nevar tikt interpretēts, kā to norāda Komisija un ģenerāladvokāts būtībā ir atzinis savu secinājumu 71.–75. pantā, tādējādi, ka Rietumsahāra ietilpst šī nolīguma teritoriālās piemērošanas jomā.
- 93 Šajā gadījumā, lai arī Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 3. punktā konstatēja, ka Rietumsahāra kopš 1963. gada ir iekļauta to teritoriju, kurām nav savas pārvaldes, sarakstā ANO Statūtu 73. panta izpratnē, šī tiesa tomēr nav ņēmusi vērā, kādas sekas atbilstoši starptautiskajām tiesībām izriet no Rietumsahāras statusa saistībā ar asociācijas nolīguma nepiemērošanu šai teritorijai.
- 94 Turklāt ir jānorāda, ka Vīnes konvencijas 29. pantā kodificētajā paražu tiesību normā ir paredzēts, ka, ja no līguma neizriet un nav noteikts citādi, tad līgums ir saistošs katram dalībniekam visā “tā teritorijā”.
- 95 Tādējādi no minētās tiesību normas Asociācijas nolīguma 94. panta interpretācijas kontekstā izriet, ka līgums parasti valsti – ņemot vērā jēdziena “teritorija” un pirms tam lietotā piederības vietniekvārda “tā” parasto nozīmi – saista ar ģeogrāfisko telpu, kurā šī valsts īsteno visas savas pilnvaras, kas starptautiskajās tiesībās atzītas suverenām vienībām, izslēdzot jebkuru citu tādu teritoriju, kura varētu būt vienīgi minētās valsts jurisdikcijā vai starptautiskajā atbildībā.
- 96 Šajā ziņā, kā arī to pamatoti norāda Komisija, no starptautiskās prakses izriet, ka, ja līgums ir piemērojams ne tikai valsts teritorijā, bet arī ārpus tās, šajā līguma ir īpaši paredzēts, ka tā ir teritorija, kas ir šīs valsts “jurisdikcijā”, kā tas paredzēts, piemēram, Ņujorkā, 1984. gada 10. decembrī pieņemtās Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem 2. panta 1. punktā, vai teritorija “par kur[as] starptautiskajām attiecībām [minētā valsts] ir atbildīga”, kā tas ir noteikts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī, 56. panta 1. punktā.

- 97 Līdz ar to arī Vīnes konvencijas 29. pantā kodificētajai paražu tiesību normai *a priori* būtu pretrunā uzskatīt, ka Rietumsahāra ietilpst Asociācijas nolīguma teritoriālās piemērošanas jomā.
- 98 Ņemot to vērā, no minētās paražu tiesību normas arī izriet, ka līgums, atkāpjoties no šī sprieduma 94. punktā minētā vispārējā noteikuma, var saistīt valsti ar citu teritoriju, ja šāds nodoms izriet no šī līguma vai ir paredzēts citur.
- 99 Šajā gadījumā Vispārējā tiesa ir kļūdaini pieņēmusi, ka, tā kā Padome un Komisija zināja par Marokas Karalistes nostāju, saskaņā ar kuru Asociācijas nolīgums ir piemērojams Rietumsahārai, šīs iestādes šo nostāju klusējot bija pieņēmušas, kā arī tas tika norādīts šī sprieduma 85. punktā.
- 100 Visbeidzot ir jānorāda, ka saskaņā ar starptautisko tiesību principu par līgumu relatīvo iedarbību, kurš ir īpaši izteikts Vīnes konvencijas 34. pantā, līgumi nedrīkst ne uzlikt pienākumus, ne piešķirt tiesības attiecībā uz trešajām valstīm (skat. spriedumu, 2010. gada 25. februāris, *Brita*, C-386/08, EU:C:2010:91, 44. un 52. punkts).
- 101 Šajā ziņā Vispārējā tiesa, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 75. punktā, būtībā pārsūdzētā sprieduma 95.–97. punktā nosprieda, ka minētajam principam nebija nozīmes, lai izvērtētu tajā izskatāmo prasību, pretēji tam, ko Tiesa nosprieda 2010. gada 25. februāra spriedumā *Brita* (C-386/08, EU:C:2010:91), jo šīs prasības apstākļi atšķīrās no tās lietas apstākļiem, kurā tika taisīts iepriekš minētais spriedums.
- 102 Konkrētāk, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 96.–97. punktā norādīja, ka Savienība nav noslēgusi nevienu citu Asociācijas nolīgumu, kas attiektos uz Rietumsahāras izcelsmes produktiem, kā vien to, kas to saista ar Marokas Karalisti, lai gan lietā, kurā tika taisīts 2010. gada 25. februāra spriedums *Brita* (C-386/08, EU:C:2010:91), tā bija noslēgusi asociācijas nolīgumu ne tikai ar Izraēlas Valsti, bet arī ar Palestīnas atbrīvošanas organizāciju (PAO), kas darbojas Jordānas Rietumkrasta un Gazas joslas Palestīniešu pašpārvaldes vārdā.
- 103 Pretēji tam, ko uzskatīja Vispārējā tiesa, līgumu relatīvās iedarbības princips bija jāņem vērā, veicot šādu interpretāciju, jo starp Savienību un Marokas Karalisti noslēgtā Asociācijas nolīguma piemērošana Rietumsahārai nozīmēja, ka šis nolīgums skar “trešo valsti”.
- 104 Faktiski ir jāatgādina, ka konsultatīvajā atzinumā par Rietumsahāru, uz kuru Vispārējā tiesa pati atsauca pārsūdzētā sprieduma 8. punktā, Starptautiskā tiesa uzskatīja, ka, pirmkārt, Rietumsahāra “nebija bezsaimnieka teritorija (*terra nullius*), kad to kolonizēja Spānijas Karaliste”, un, otrkārt, ka ne fakti, ne informācija, kas tikuši tai darīti zināmi, “neļauj konstatēt nekādu teritoriālās suverenitātes saikni” starp šo teritoriju un Marokas Karalisti.
- 105 Konkrētāk, Starptautiskā tiesa šajā ziņā konsultatīvajā atzinumā par Rietumsahāru norādīja, ka šīs tautas iedzīvotājiem saskaņā ar vispārējām starptautiskajām tiesībām ir tiesības uz pašnoteikšanos, kā arī tas tika norādīts šī sprieduma 90. un 91. punktā, ņemot vērā, ka ANO Ģenerālā asambleja Rezolūcijas 34/37 par Rietumsahāras jautājumu, kas minēta šī sprieduma 35. punktā, 7. punktā ieteica, lai *Front Polisario*, kas “pārstāv Rietumsahāras tautu, pilnībā iesaistītos visos taisnīga, ilgstoša un galīga politiska Rietumsahāras jautājuma risinājuma meklējumos”, kā to Vispārējā tiesa norādīja pārsūdzētā sprieduma 14. punktā un Komisija atgādināja Tiesā.
- 106 Ņemot vērā visus šos elementus, Rietumsahāras tauta ir jāuzskata par “trešo valsti” līgumu relatīvas iedarbības principa izpratnē, kā būtībā to norādījis ģenerāladvokāts savu secinājumu 105. punktā. Kā tādu šo trešo valsti var ietekmēt Asociācijas nolīguma īstenošana gadījumā, ja Rietumsahāras teritorija tiek iekļauta minētā nolīguma piemērošanas jomā, un nav nepieciešams noteikt, vai šāda īstenošana tai kaitētu vai, gluži pretēji, būtu labvēlīga. Faktiski pietiek norādīt, ka abos gadījumos šādai trešajai valstij minētajai īstenošanai ir jāpiekrīt. Šajā gadījumā no pārsūdzētā sprieduma neizriet, ka Rietumsahāras tauta būtu izrādījusi šādu piekrišanu.

- 107 Šādos apstākļos līguma relatīvas iedarbības principam, kas ir piemērojams attiecībās starp Savienību un Marokas Karalisti, būtu pretrunā uzskatīt, ka Rietumsahāras teritorija ietilpst Asociācijas nolīguma piemērošanas jomā.
- 108 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 101. un 103. punktā atzīstot, ka ir uzskatāms, ka Savienība un Marokas Karaliste klusējot ir piekritušas interpretēt Asociācijas nolīguma 94. pantā ietvertu jēdzienu “Marokas Karalistes teritorija” tādējādi, ka tajā ietilpst arī Rietumsahāras teritorija.
- 109 Otrkārt, attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 102. punktu ir jākonstatē, ka Vispārējā tiesa tajā uzskatīja, ka, ja Padome un Komisija vēlējās iebilst pret Liberalizācijas nolīguma piemērošanu Rietumsahāras teritorijai, tām vajadzēja lūgt, lai šajā nolīgumā tiktu iekļauta klauzula par šādas piemērošanas izslēgšanu, pirms piebilst, ka to “nerīkošanās” šajā jautājumā pierādīja, ka tās netieši piekrita uzskatam, ka šis nolīgums tāpat kā Asociācijas nolīgums ir piemērojams minētajai teritorijai.
- 110 Šajā ziņā Vīnes konvencijas 30. panta 2. punktā ir kodificēts noteikums, saskaņā ar kuru, ja līgumā ir paredzēts, ka tas ir pakļauts agrākam vai sekojošam līgumam, vai ja nav uzskatāms par nesaderīgu ar šo citu līgumu, tad noteicošie ir šī līguma noteikumi.
- 111 Liberalizācijas nolīgums, kā tas izriet no pārsūdzētā sprieduma 18., 20. un 21. punkta, ir nolīgums, kura mērķis ir grozīt agrāku starp Savienību un Marokas Karalisti noslēgtu nolīgumu, proti, Asociācijas nolīgumu, konkrētāk, šī agrākā nolīguma tiesību normas lauksaimniecības vai zvejsaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācijas jomā. Šajā ziņā ar Liberalizācijas nolīgumu, kā tas izriet no šiem pašiem pārsūdzētā sprieduma punktiem, tika grozīti četri no Asociācijas nolīguma 96. pantiem, starp kuriem nav tā 94. pants, un aizstāti trīs no tā pieciem papildinošajiem protokolliem. Šiem grozījumiem ir visaptverošs raksturs, kā to apstiprina Liberalizācijas nolīgums vēstuļu starp Savienību un Marokas Karalisti apmaiņas veidā.
- 112 No tā izriet, ka Asociācijas nolīgums un Liberalizācijas nolīgums ir secīgi līgumi, kas noslēgti starp tām pašām pusēm, un ka Liberalizācijas nolīgums kā vēlāks nolīgums, kas attiecas uz precīziem un ierobežotiem aspektiem, kuri jau tikuši plaši regulēti agrākā nolīgumā, ir jāuzskata par pakārtotu Asociācijas nolīgumam.
- 113 Ņemot vērā šādu īpašo saikni, kas Tiesā nav apstrīdēta, ir jāuzskata, ka saskaņā ar Vīnes konvencijas 30. panta 2. punktā kodificēto noteikumu Asociācijas nolīguma tiesību normām, kas tieši nav tikušas grozītas Liberalizācijas nolīgumā, ir jāprevalē, interpretējot Liberalizācijas nolīgumu, lai novērstu jebkādu nesaderību starp tiem abiem.
- 114 No tā izriet, ka Liberalizācijas nolīgumu tā noslēgšanas brīdī nevarēja izprast tādējādi, ka tā teritoriālajā piemērošanas jomā ietilpst Rietumsahāras teritorija, un nebija vajadzības tajā iekļaut klauzulu, kas tieši izslēgtu šo teritoriju no minētās piemērošanas jomas.
- 115 Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, atzīstot, ka bija jāuzskata, ka Padome un Komisija ir piekritušas Asociācijas nolīguma un Liberalizācijas nolīguma piemērošanai Rietumsahāras teritorijai, jo tās otrajā no šiem nolīgumiem nebija iekļāvušas klauzulu, kas izslēdz šādu piemērošanu.
- 116 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 103. punktā kļūdaini nolēma, ka Liberalizācijas nolīgums bija interpretējams tādējādi, ka tas ir piemērojams Rietumsahāras teritorijai, konkrētāk, tai šīs teritorijas daļai, kuru kontrolēja Marokas Karaliste, jo šādu interpretāciju nevar pamatot ne ar Asociācijas nolīguma, ne ar Liberalizācijas nolīguma formulējumu, ne arī, visbeidzot, ar tādiem šo abu nolīgumu noslēgšanas apstākļiem, kas ir izvirzīti pārsūdzētā sprieduma 101. un 102. punktā.

- 117 Šādu vērtējumu nevar apšaubīt ar analīzi, ko Vispārējā tiesa ir veikusi pārsūdzētā sprieduma 99. punktā, pamatojoties uz šī sprieduma 77.–88. punktā izvirzītajiem faktiem.
- 118 No Vispārējās tiesas minētajos punktos izdarītajiem secinājumiem un vērtējumiem vispirms izriet, ka Padome un Komisija Liberalizācijas nolīguma noslēgšanas brīdī zināja, ka Marokas iestādes jau daudzus gadus piemēroja Asociācijas nolīguma tiesību normas Rietumsahārai. Turklāt abas iestādes nevienā brīdī neesot iebildušas pret šādu piemērošanu, un Komisija pat šajā ziņā kaut kādā mērā esot sadarbojusies. Visbeidzot, ar Asociācijas nolīgumu ieviestā un Liberalizācijas nolīgumu grozītā tarifu preferenču sistēma dažos gadījumos Rietumsahāras izcelsmes produktiem tiek piemērota “*de facto*” kopš otrā minētā nolīguma noslēgšanas, kā Padome un Komisija to atgādināja gan savos rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē.
- 119 Kā turklāt izriet no pārsūdzētā sprieduma 102. punkta, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šī pēc Asociācijas nolīguma esošā prakse pamatoja šī nolīguma un Liberalizācijas nolīguma tādu interpretāciju, ka Rietumsahāras teritorija ietilpst minēto nolīgumu piemērošanas jomā.
- 120 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar Vīnes konvencijas 31. panta 3. punkta b) apakšpunktu, interpretējot līgumu, it īpaši ir jāņem vērā gan tā konteksts, gan šī līguma turpmākā piemērošanas prakse, kuru ieviesusi dalībnieku vienošanās attiecībā uz tā interpretāciju.
- 121 Šajā gadījumā, kā izriet no pārsūdzēta sprieduma 77., 83. un 87. punkta, Padome un Komisija tāpat kā *Front Polisario* norādīja, ka, lai arī Asociācijas nolīgumā un Liberalizācijas nolīgumā paredzētā tarifu preferenču sistēma noteiktos gadījumos tika piemērota Rietumsahāras izcelsmes produktiem, šai piemērošanai bija “*de facto*” raksturs.
- 122 Jākonstatē, ka Vispārējā tiesa necentās noskaidrot, pretēji tam, kas paredzēts Vīnes konvencijas 31. panta 3. punkta b) apakšpunktā, vai šāda piemērošana noteiktos gadījumos nozīmēja, ka starp pusēm pastāv nolīgums, kura mērķis ir grozīt Asociācijas nolīguma 94. panta interpretāciju.
- 123 Turklāt apgalvotā Savienības vēlme, ko raksturo turpmākā prakse un saskaņā ar kuru turpmāk tika uzskatīts, ka Asociācijas nolīgums un Liberalizācijas nolīgums ir juridiski piemērojams Rietumsahāras teritorijai, katrā ziņā nozīmētu atzīt to, ka Savienība šos nolīgumus vēlējās izpildīt pretēji pašnoteikšanās un līgumu relatīvas iedarbības principiem, lai gan pēdējā minētajā vairākkārt ir atkārtota nepieciešamība ievērot šos principus, kā to norāda Komisija.
- 124 Šāda izpilde noteikti nav saderīga ar līgumu godprātīgas izpildes principu, kas turklāt ir vispārējo starptautisko tiesību obligāts princips, kurš ir piemērojams šo tiesību subjektiem, kuri ir līguma līgumslēdzējas puses (šajā ziņā skat. spriedumus, 1998. gada 16. jūnijs, *Racke*, C-162/96, EU:C:1998:293, 49. punkts, kā arī 2014. gada 23. janvāris, *Manzi* un *Compagnia Naviera Orchestra*, C-537/11, EU:C:2014:19, 38. punkts).
- 125 No tā izriet, ka Vispārējā tiesa ir arī pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka pārsūdzētā sprieduma 99. un 102. punktā norādītā turpmākā prakse pamatoja minētos nolīgumus interpretēt tādējādi, ka tie ir juridiski piemērojami Rietumsahāras teritorijai.
- 126 Tātad, tā kā Vispārējā tiesa kļūdaini nosprieda, ka Liberalizācijas nolīgums ir interpretējams tādējādi, ka tas ir juridiski piemērojams Rietumsahāras teritorijai, pirms šis secinājums tika ņemts vērā kā sākumpunkts tās analīzei attiecībā uz *Front Polisario locus standi*, kā tika norādīts šī sprieduma 43., 44. un 74. punktā, apelācijas sūdzība ir jāpieņem, turklāt nepārbaudot citus Padomes un Komisijas pamatus un argumentus.
- 127 Līdz ar to pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ.

Par prasību

- 128 Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu, ja apelācijas sūdzība tiek apmierināta un Tiesa atceļ Vispārējās tiesas spriedumu, tā var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma taisīšanai Vispārējā tiesā.
- 129 Šajā gadījumā Tiesai pašai ir jātaisa galīgais spriedums lietā, jo to ļauj tiesvedības stadija.
- 130 Šajā ziņā LESD 263. panta ceturtajā daļā ir paredzēti divi gadījumi, kuros tiesības celt prasību ir atzītas fiziskai vai juridiskai personai, lai celtu prasību par tiesību aktu, kas nav tai adresēts. Pirmkārt, šādu prasību var celt ar nosacījumu, ka šis akts to skar tieši un individuāli. Otrkārt, attiecīgā persona var celt prasību par reglamentējošu aktu, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem, ja tas to skar tieši.
- 131 Šajā gadījumā uzreiz ir jākonstatē, ka *Front Polisario* argumentācija, lai pierādītu, ka tai ir *locus standi*, lai atceltu apstrīdēto lēmumu, ir balstīta uz apgalvojumu, ka Liberalizācijas nolīgums, kura noslēgšana tika apstiprināta ar šo lēmumu, praksē dažos gadījumos tiek piemērots Rietumsahārai, lai gan tā neietilpst Marokas Karalistes teritorijā.
- 132 Kā izriet no šī sprieduma 83.–125. punktā izklāstītā pamatojuma, Liberalizācijas nolīgums katrā ziņā ir jāinterpretē saskaņā ar atbilstošajiem starptautisko tiesību noteikumiem, kas piemērojami attiecībām starp Savienību un Marokas Karalisti, tādējādi, ka tas nav piemērojams Rietumsahāras teritorijai.
- 133 Līdz ar to, nepastāvot nepieciešamībai izvērtēt pārējo argumentāciju, ar ko Padome un Komisija apstrīd prasības pieņemamību, ir jāatzīst, ka nekādā ziņā nevar uzskatīt, ka *Front Polisario*, ņemot vērā tās izvirzītos argumentus, ir *locus standi*, lai atceltu apstrīdēto lēmumu.
- 134 Līdz ar to prasība ir jānoraida kā nepieņemama.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 135 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktam Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taīsa galīgo spriedumu.
- 136 Atbilstoši tā paša Reglamenta 138. panta 1. punktam, kas saskaņā ar tā 184. panta 1. punktu ir piemērojams apelācijas tiesvedībai, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.
- 137 Šajā gadījumā, tā kā Padome ir prasījusi piespriež *Front Polisario* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā *Front Polisario* spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāpiespriež *Front Polisario* atlīdzināt šīs iestādes tiesāšanas izdevumus.
- 138 Atbilstoši Reglamenta 140. panta 1. punktam, kurš saskaņā ar šī reglamenta 184. panta 1. punktu arī ir piemērojams apelācijas tiesvedībā, dalībvalstis un iestādes, kas iestājušās lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.
- 139 Šajā gadījumā Beļģijas Karaliste, Vācijas Federatīvā Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Portugāles Republika, kā arī Komisija, kuras iestājās lietā pirmajā instancē, atlīdzina savus tiesāšanās izdevumus pašas.
- 140 Visbeidzot atbilstoši Reglamenta 140. panta 3. punktam, kurš saskaņā ar šī reglamenta 184. panta 1. punktu arī ir piemērojams apelācijas tiesvedībā, Tiesa var nolemt, ka persona, kas iestājusies lietā un kas nav dalībvalsts, sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

141 Līdz ar to šajā gadījumā ir jānolemj, ka *Comader* savus tiesāšanās izdevumus sedz pati.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2015. gada 10. decembra spriedumu *Polisario /Padome* (T-512/12, EU:T:2015:953);
- 2) *Front populaire pour la libération de la saquia-el-hamra et du rio de oro (Front Polisario)* prasību noraidīt kā nepieņemamu;
- 3) *Front populaire pour la libération de la saquia-el-hamra et du rio de oro (Front Polisario)* sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Savienības Padomes tiesāšanās izdevumus;
- 4) Beļģijas Karaliste, Vācijas Federatīvā Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Portugāles Republika, Eiropas Komisija un *Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader)* sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

[Paraksti]